

Les trobades de salut pública del

LA PREVENCIÓ I EL CONTROL DEL VIH I LES INFECCIONS DE TRANSMISSIÓ SEXUAL

Jordi Casabona, Director Científic del CEEISCAT
Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPC)

jcasabona@iconcologia.net

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

1. què està passant ?
2. perquè passa ?
3. què més hi podem fer ?
4. consideracions generals

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

- *L'epidemiologia aplicada a la salut pública és la ciència que estudia la distribució dels problemes de salut en les poblacions, n'identifica els seus determinants i proposa i avalua intervencions preventives.*

CAMPUS CAN RUTI

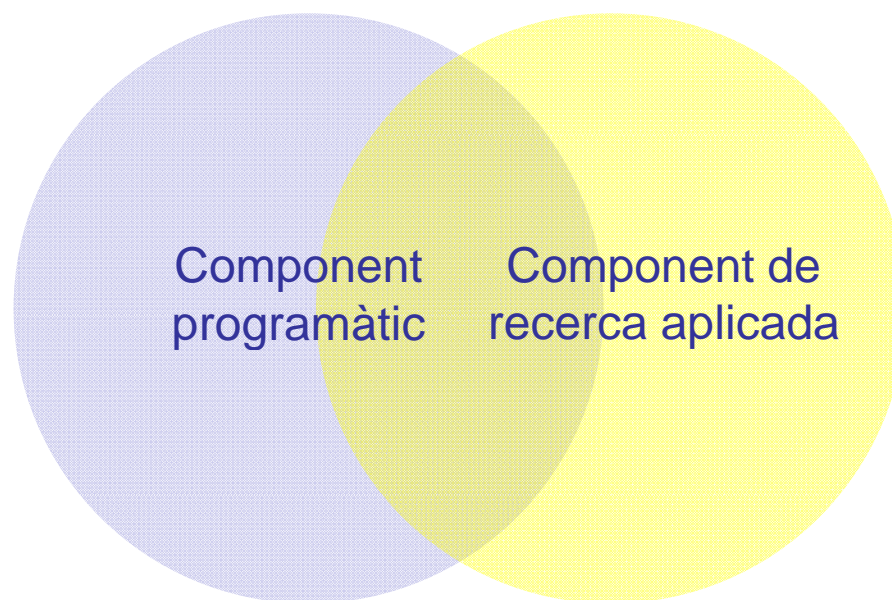
Centro de Investigación Biomédica en red
Epidemiología y Salud Pública

GROUPS

1. Colita Campbell: Licenciada en Medicina Especialidad de Medicina Interna y Salud Pública.
2. Eva Llorente: Diplomada en Ciencias.
3. Laura Fernández: Doctora en Biología.
4. Mónica Sabido: Doctora en Medicina.
5. Jordi Cardenas: Doctora en Medicina.
6. Director Científico, Investigador Principal del Grupo 27.
7. Mónica Lago: Doctora en Epidemiología y Salud Pública.
8. David López: Licenciado en Biología.
9. Elia Martín: Doctora en Biología.
10. Dolores Carrasco: Licenciada en Medicina Especialidad en Medicina Interna y Salud Pública.
11. Almudena Morillas: Licenciada en Matemáticas y Bioestadística.
12. Linares Matar: Doctora en Medicina.
13. María Ivorra: Licenciada en Medicina Especialidad en Medicina Preventiva y Salud Pública.
14. Mónica González: Doctora en Biología.
15. Clara Padellàs: Doctora en Medicina, Coordinadora Unidad Medicina y Laboratorio.
16. Cristina Aguiló: Doctora en Biología, Coordinadora de Investigación.
17. Lela Ferrer: Licenciada en Geología.
18. Anna Esteban: Doctora en Matemáticas, Coordinadora Unidad Bioestadística.

Interacció amb les unitats de VE, les de VIH hospitalàries, atenció primària i les ONGs del sector

SISTEMA INTEGRAT DE VIGILÀNCIA EPIDEMIOLÒGICA DE LES ITS I EL VIH DE CATALUNYA (SIVES)

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

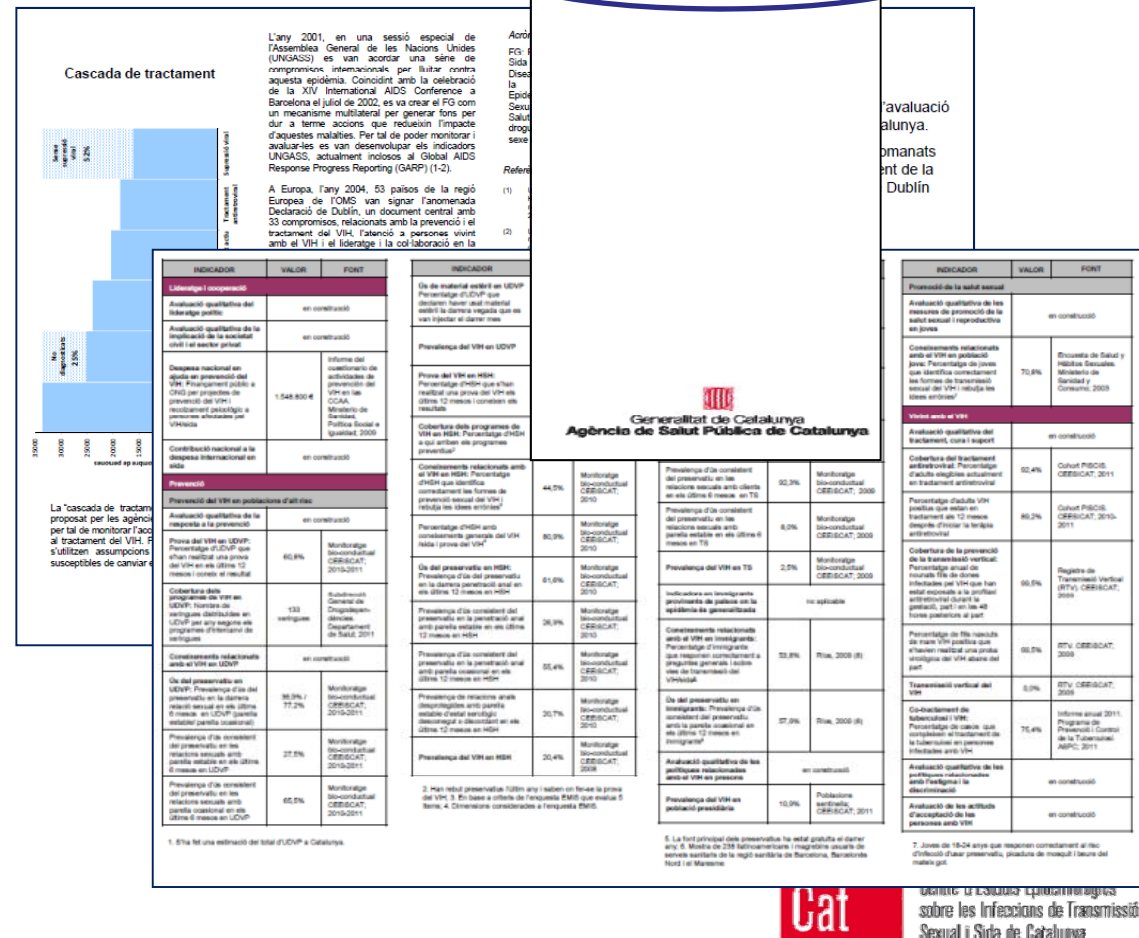
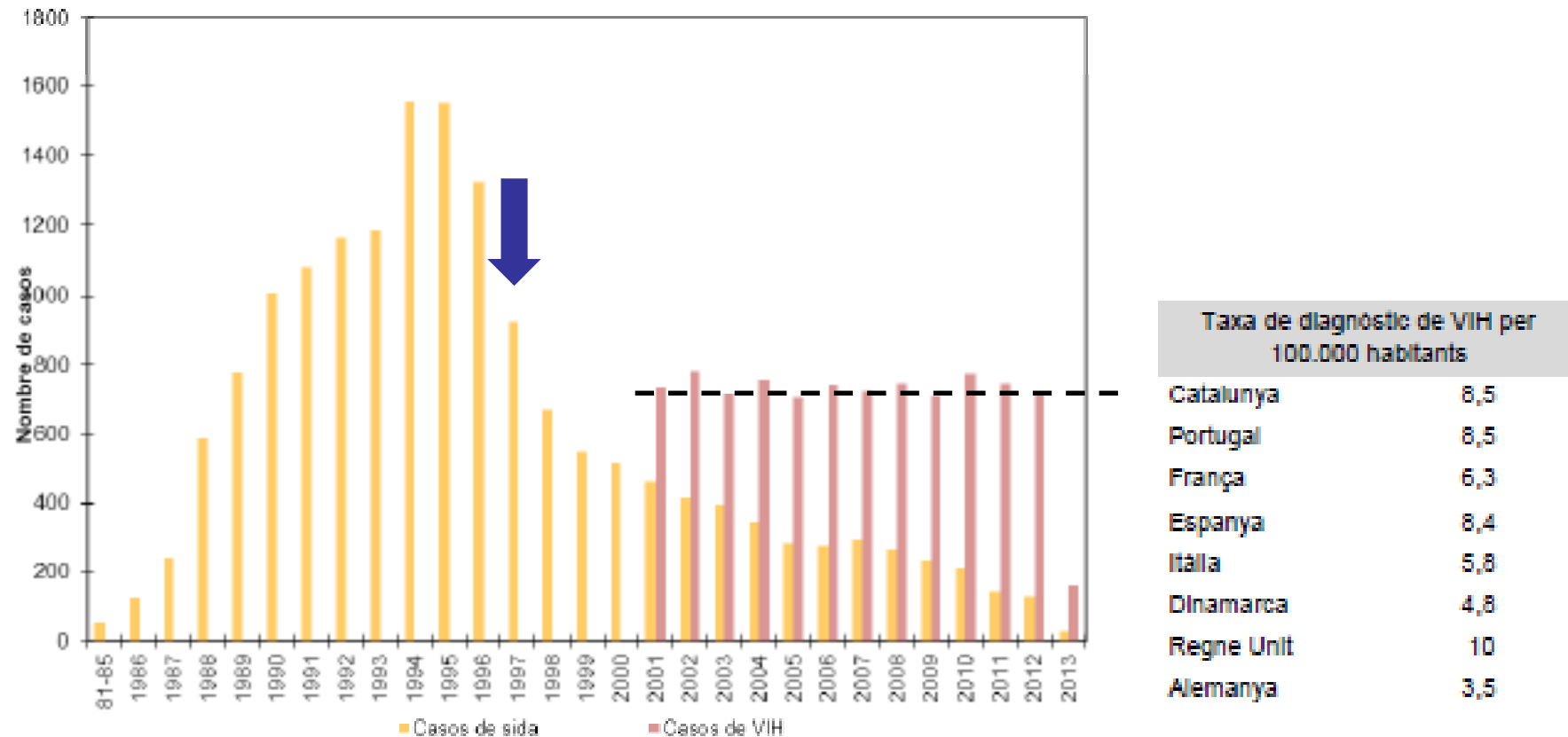

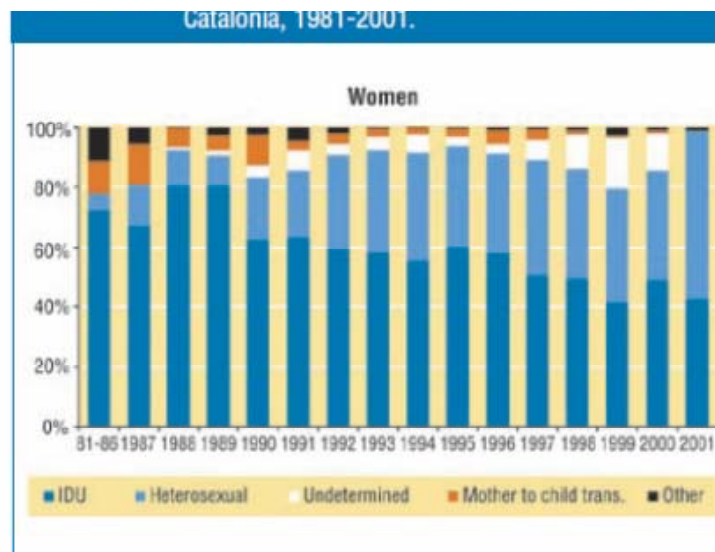
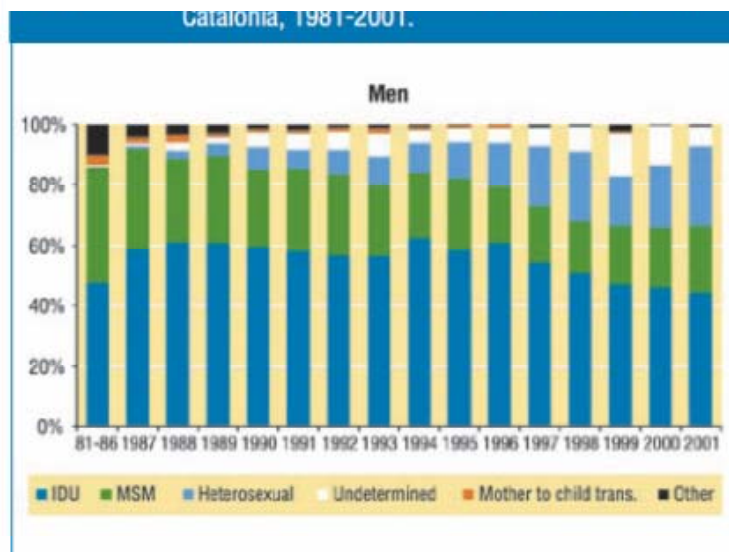

Figura 1. Evolució anual dels diagnòstics de VIH i dels casos de SIDA. Catalunya 1981-2013

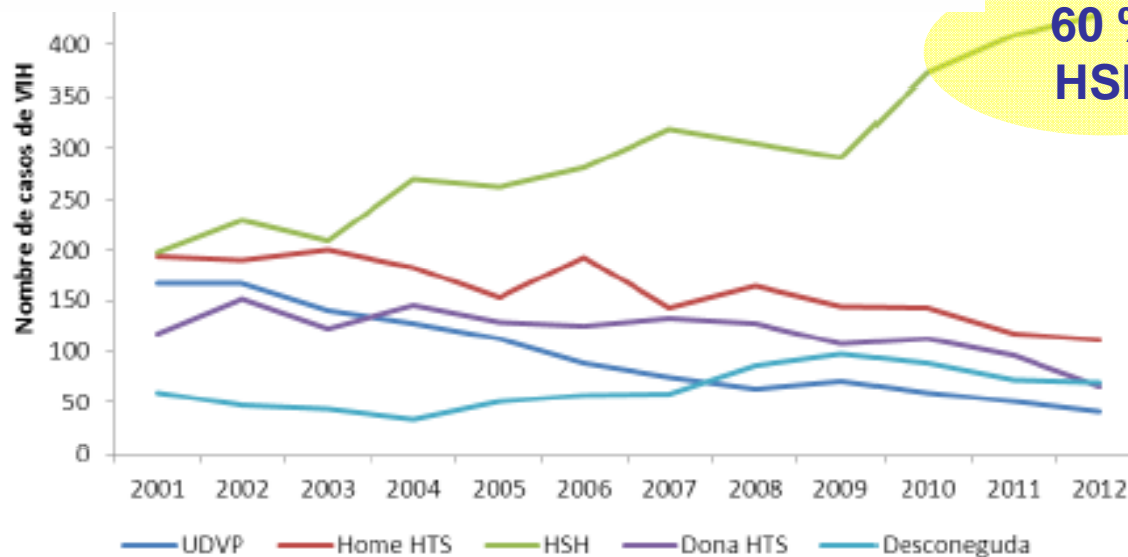

com a mitjana, cada dia podrien ocórrer dues noves infeccions de VIH

Evolució dels diagnòstics de VIH segons grups de transmissió i sexe. Registre de VIH de Catalunya, 2001-2011

82 % tr.
sexual

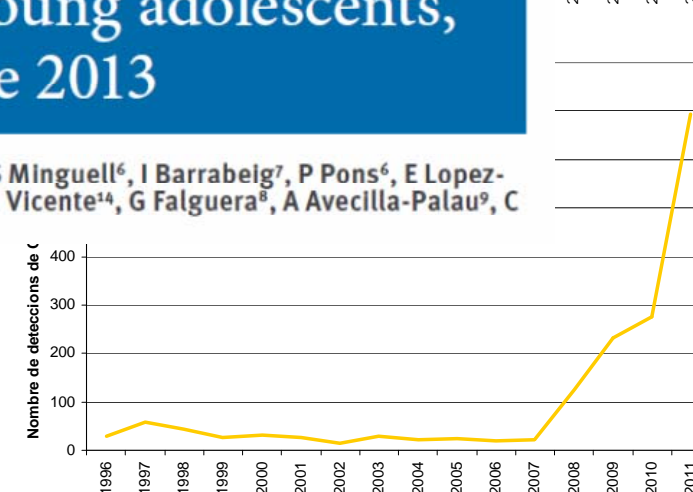
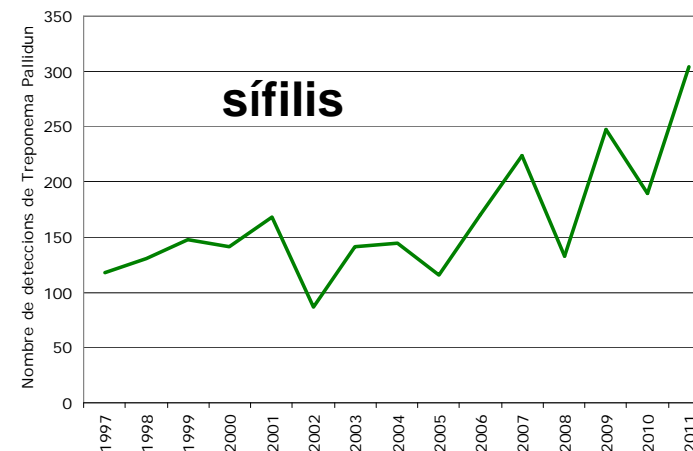
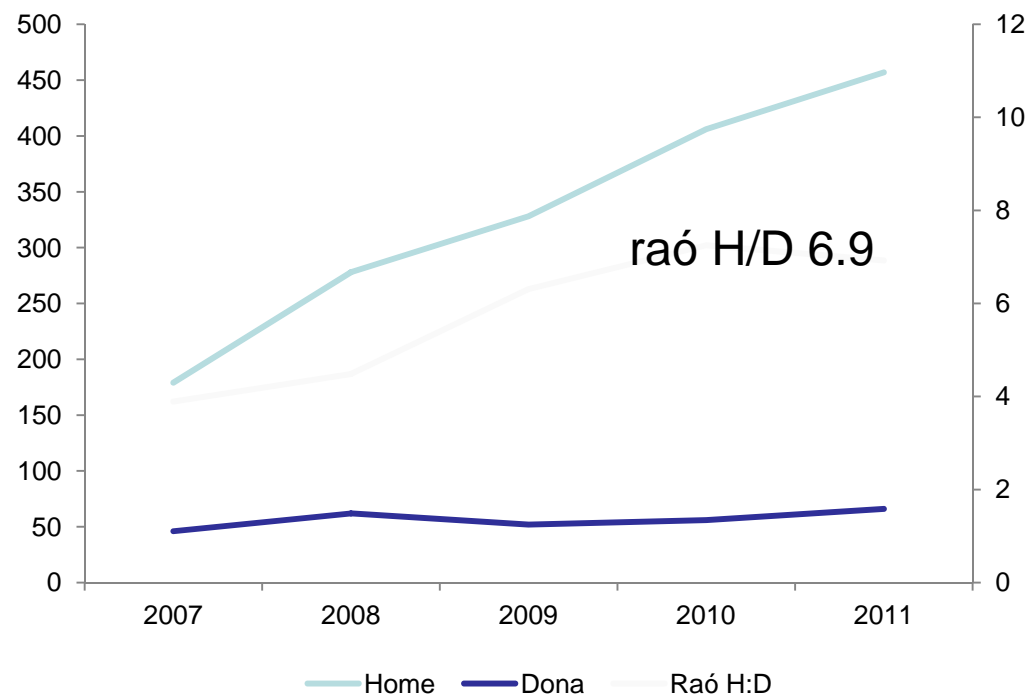

60 %
HSH

Generalitat de Cata
**Agència de Salut
de Catalunya**

RAPID COMMUNICATIONS

Increase in gonorrhoea among very young adolescents, Catalonia, Spain, January 2012 to June 2013

N Vives (nvives@iconcologia.net)^{1,2,3,4}, R Lugo^{1,2,3}, E López^{1,2,3,4}, P Garcia de Olalla^{2,5}, S Minguell⁶, I Barrabeig⁷, P Pons⁶, E Lopez-Grado⁸, I Ferré⁹, R Escriche¹⁰, P Armengol¹¹, M Vall¹¹, P Soler¹², I Leon¹³, I Gascon¹³, A M Vicente¹⁴, G Falguera⁸, A Avecilla-Palau⁹, C Martínez¹⁰, M J Barberá¹¹, V González^{1,2,3,15}, J Caylà^{2,5}, J Casabona^{1,2,3,4}

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública
de Catalunya

Cohort profile: Antiretroviral Therapy Cohort Collaboration (ART-CC)

Margaret T May,^{1*} Suzanne M Ingle,¹ Dominique Costagliola,² Amy C Justice,^{3,4} Frank de Wolf,⁵ Matthias Cavassini,⁶ Antonella D'Arminio Monforte,⁷ Jordi Casabona,⁸ Robert S Hogg,^{9,10} Amanda Mocroft,¹¹ Fiona C Lampe,¹¹ François Dabis,¹² Gerd Fätkenheuer,¹³ Timothy R Sterling,¹⁴ Julia del Amo,¹⁵ M John Gill,¹⁶ Heidi M Crane,¹⁷ Michael S Saag,¹⁸ Jodie Guest,¹⁹ Hans-Reinhard Brodt,²⁰ Jonathan AC Sterne¹ and the Antiretroviral Cohort Collaboration

Int. J. Epidemiol. Advance Access published April 18, 2013

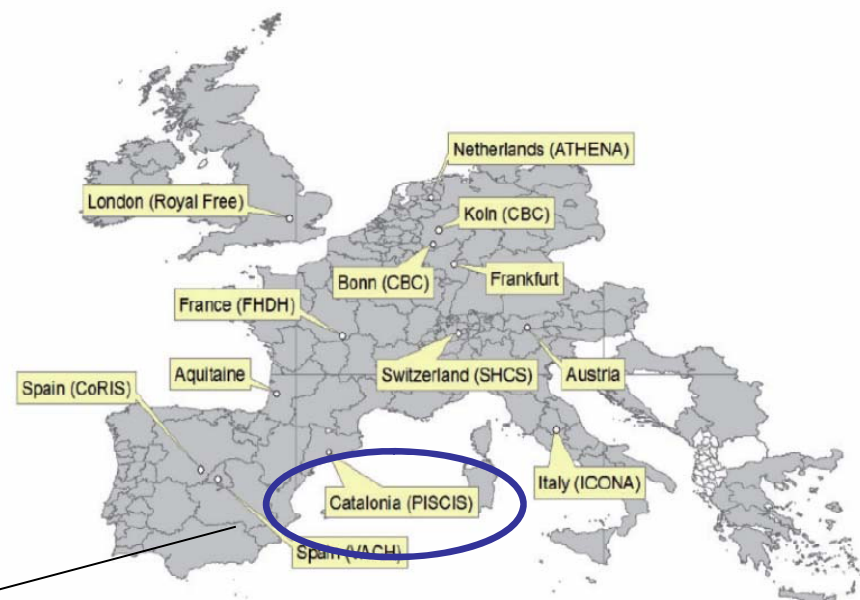
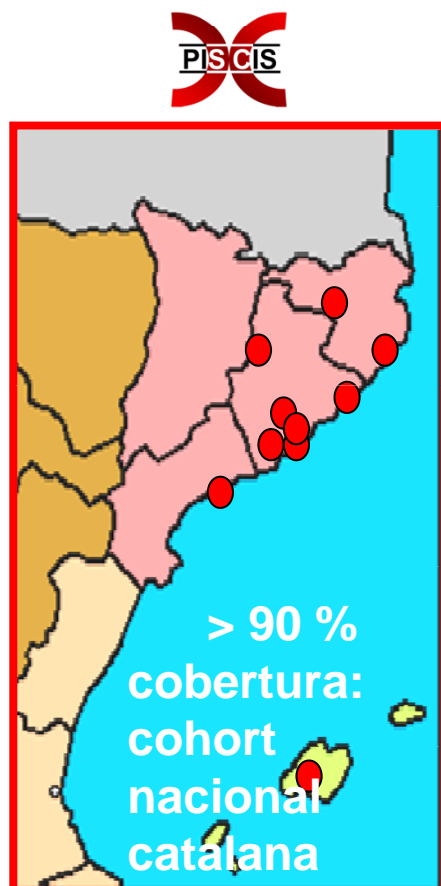

Figure 2 Map of European cohorts in the Antiretroviral Therapy Cohort Collaboration EuroSIDA covers 31 European countries plus Israel and Argentina; the Infección por HIV y SIDA (PISCIS) Cohort includes two regions: Catalonia and the Balearic Islands

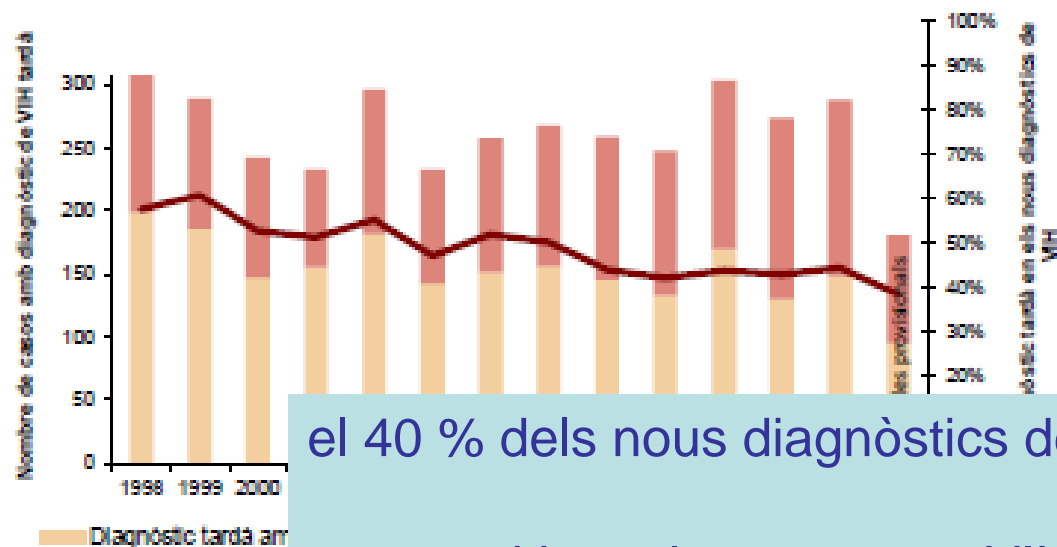

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

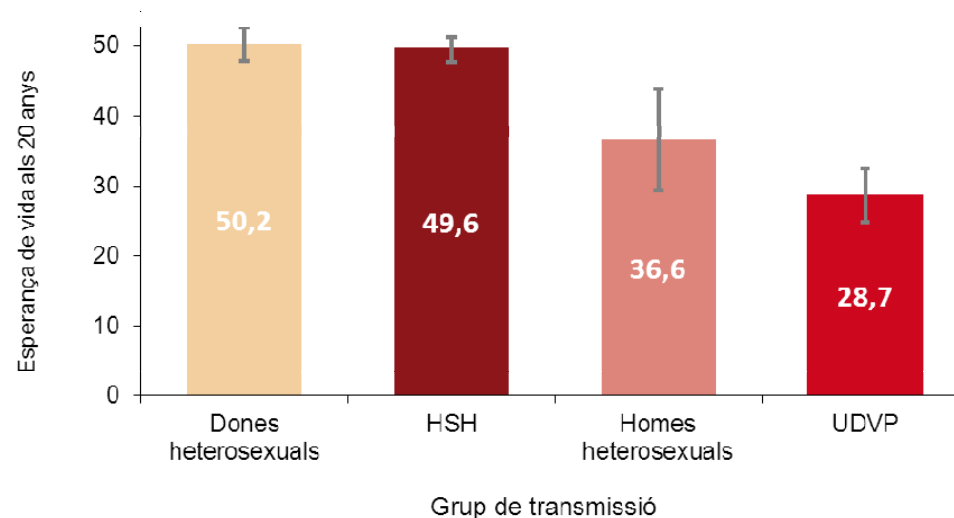
Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

Evolució del retard diagnòstic del VIH

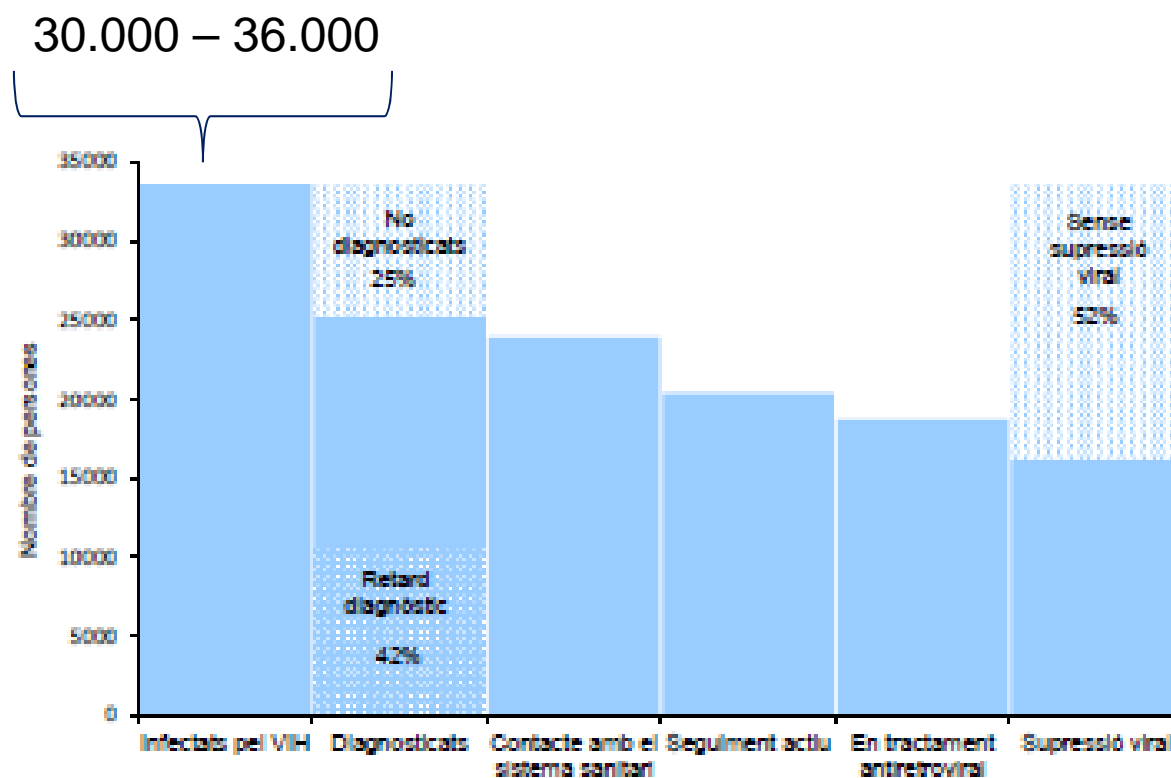

el 40 % dels nous diagnòstics de VIH es fa tard

com a mitjana, les persones VIH + viuen 14 menys grups de que la població no infectada

CASCADA DE SERVEIS DE CATALUNYA

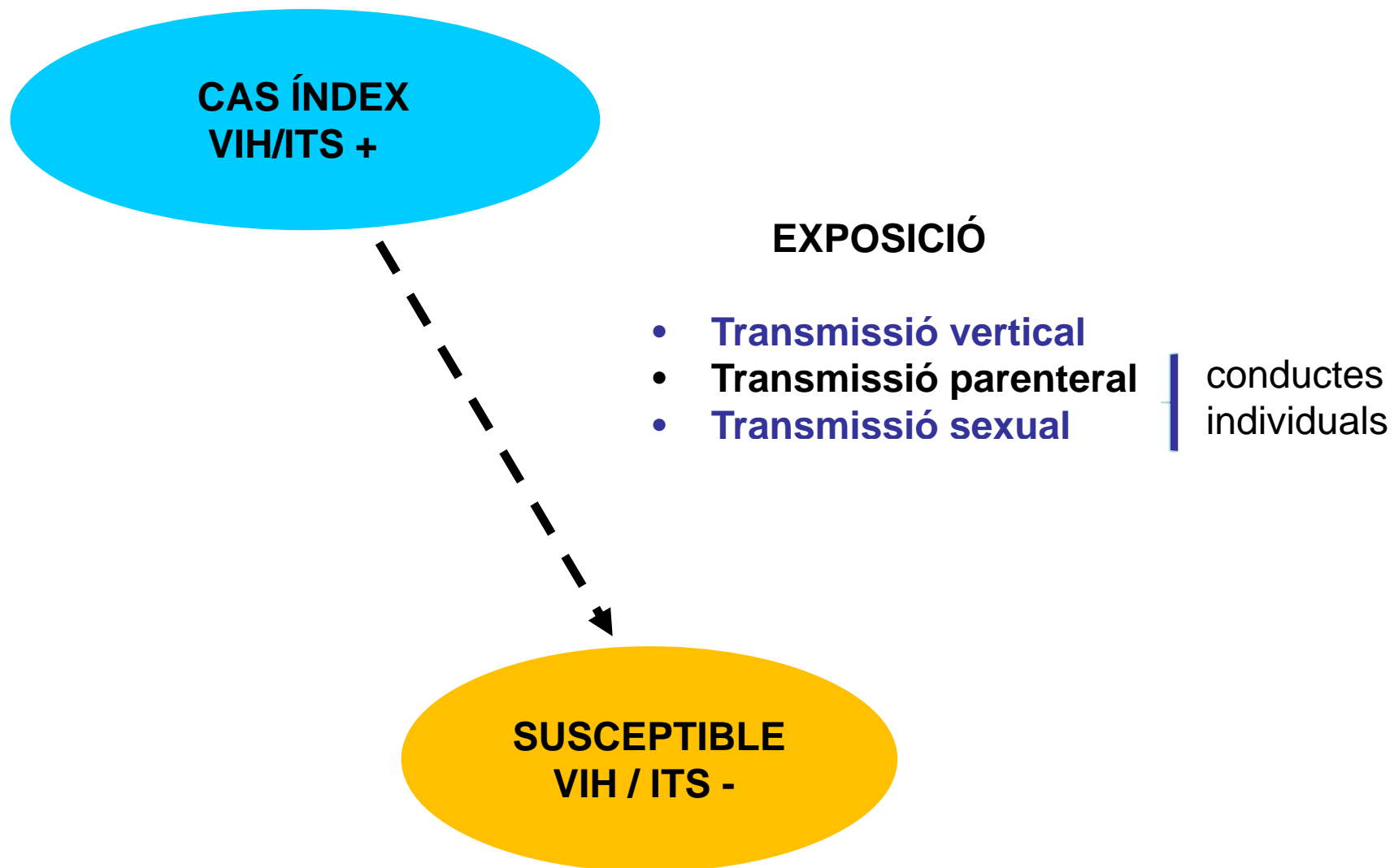
(disponible per sols 7 païssos)

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

BIO-BEHAVIOURAL MONITORING AMONG SENTINELL POPULATIONS IN CATALONIA

Intravenous drug users

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

Men who have sex with men

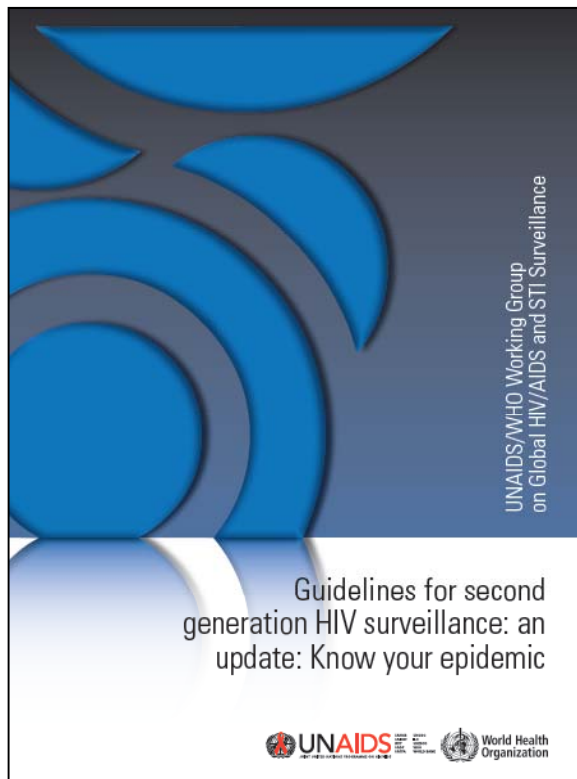

FSWs

SIALON

EMIS

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública
de Catalunya

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

Considerable increase in unprotected sex found in French/Canadian gay survey

Increases in risk behaviour

Nonetheless, although the groups answering the two surveys are not identical, the data show what seems to be a large increase in sexual risk behaviour. While in 2009 34% of participants reported having had at least one experience of unprotected anal sex with a casual partner, in 2013 it was 43%. Furthermore, the proportion reporting *regular* unprotected sex with casual partners has risen from 21 to 35%.

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
 de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
 sobre les Infeccions de Transmissió
 Sexual i Sida de Catalunya

Taula 6. Comportament sexual dels joves de secundària post-obligatòria majors de 16 anys segons sexe

	Nois N=208 %	Noies N=232 %	Total N=440 %	p
Relacions sexuals (alguna vegada)	58,7	59,9	59,3	0,788
Edat mitjana d'inici de les relacions sexuals (DE)	15,4 (1,2)	15,6 (1,4)	15,5 (1,3)	0,414
Ús del preservatiu en la primera relació sexual	87,3	85,6	86,4	0,699
Orientació sexual				0,581
Homosexual	5,9	4,5	5,1	
Bisexual	1,7	3,7	2,8	
Heterosexual	90,8	87,3	88,9	
Altreqüestionant	1,7	4,5	3,2	
Mitjana de parelles heterosexuals (a la vida) (DE)	4,0 (5,5)	2,7 (2,9)	3,3 (4,3)	0,021
Alguna relació sexual heterosexual (últims 12 mesos)	49,5	53,1	51,4	0,405
Ús del preservatiu en la darrera relació heterosexual (últims 12 mesos)*	71,9	65,5	68,4	0,321
Alguna relació sexual heterosexual amb parella ocasional (últims 12 mesos)*	40,4	26,9	32,9	0,037
Ús inconsistent del preservatiu amb parella ocasional (últims 12 mesos)**	43,2	39,4	41,4	0,200
Consum d'alcohol/drogues en la darrera relació heterosexual (últims 12 mesos)*	30,7	20	24,6	0,080

ns: no significatiu; * entre els qui han tingut relacions sexuals en els últims 12 mesos

** entre els qui han tingut relacions sexuals ocasionals en els últims 12 mesos

12.3% dels nois i les noies han tingut la 1ª relació sexual abans dels 15 anys

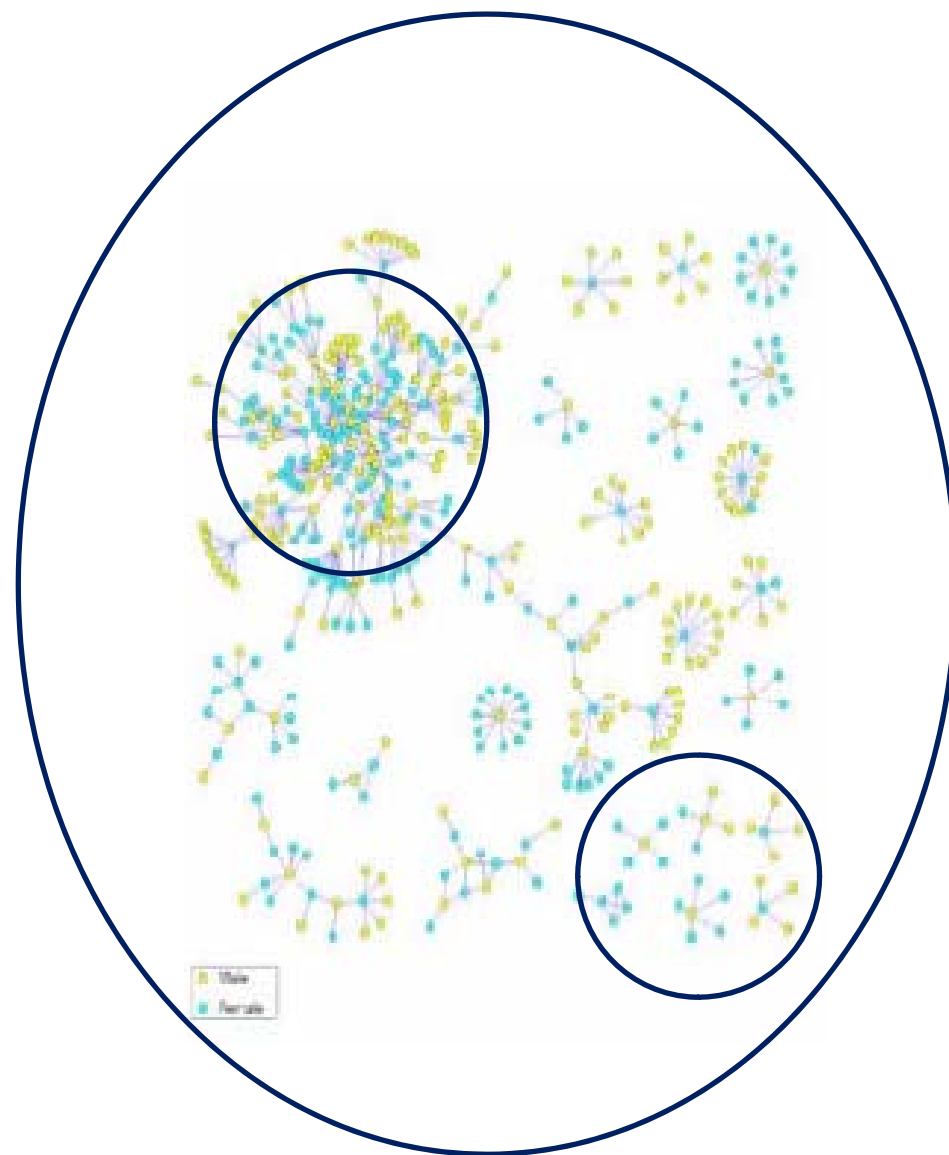
50.8 % de les noies han pres almenys una vegada anticoncepció d'emergència

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

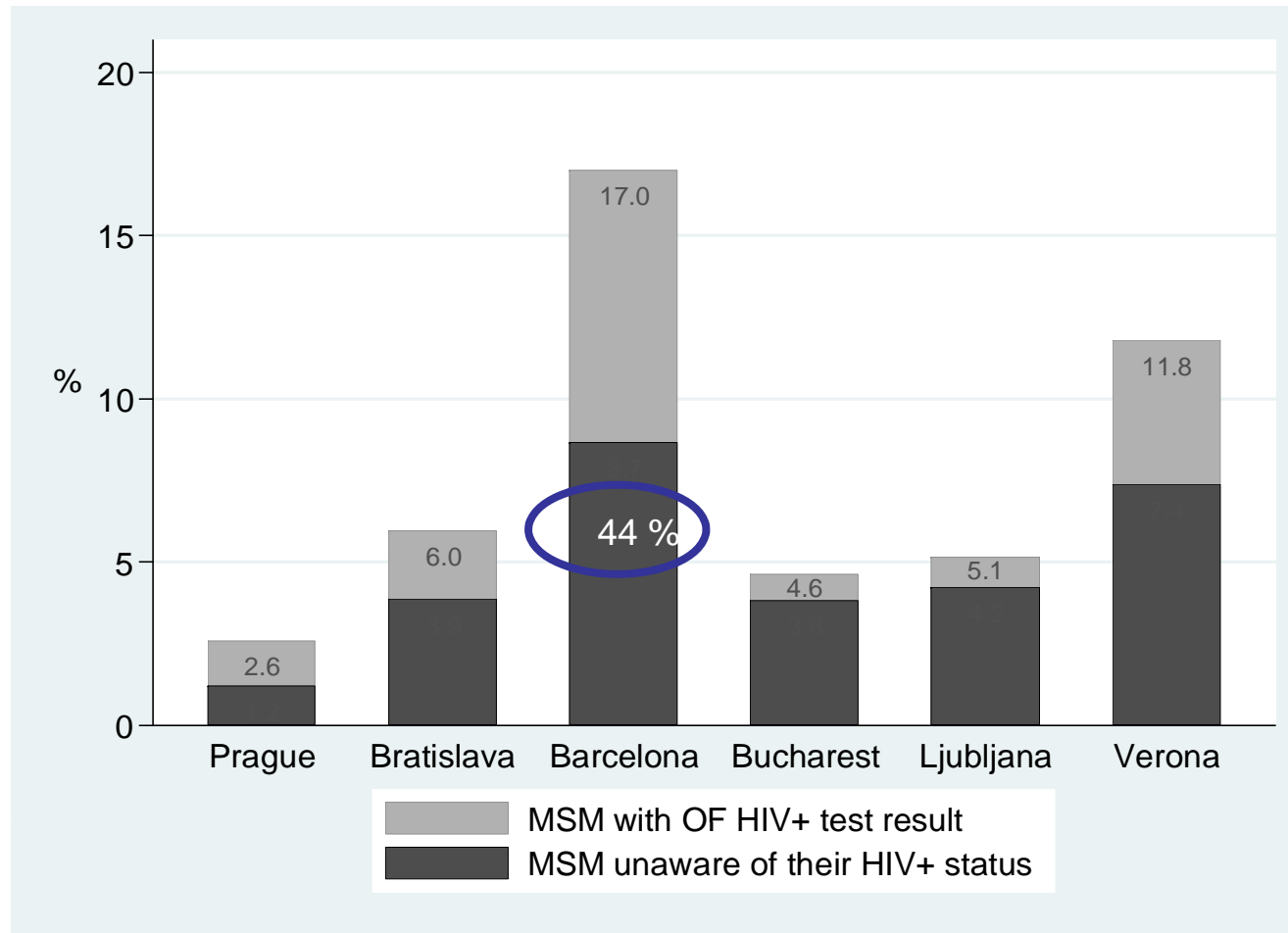

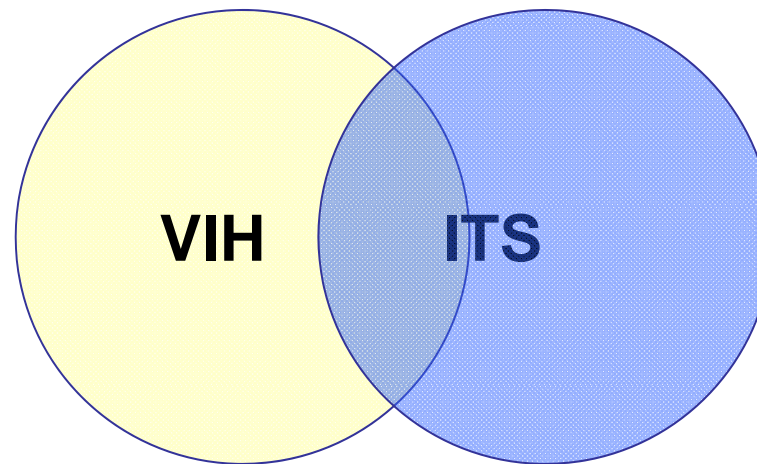
Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

Prevalence of HIV-positive oral fluid samples and percentage of undiagnosed infection in each city. SIALON I*

sinèrgies biològiques

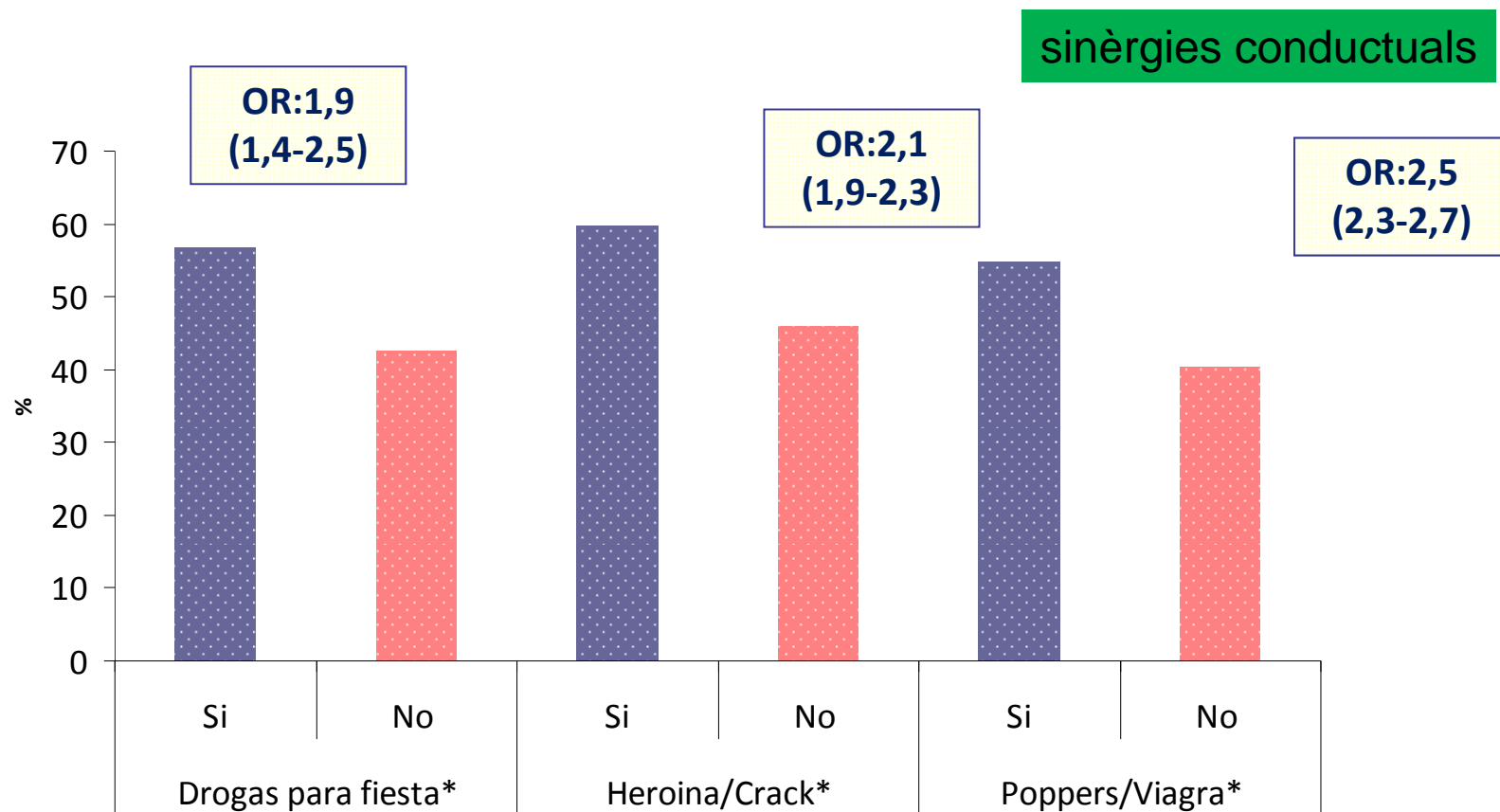

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

PANP amb parella ocasional i consum de drogues (últims 12 mesos)

* Ecstasy, amphetamine, crystal, mephedrone, GHB, Ketamine, cocaine, LSD

*p<0,0001; ** ajustado por edad, origen, tamaño municipio, nivel educativo, identidad y visibilidad de la orientación sexual
Base: hombres que refieren penetración anal

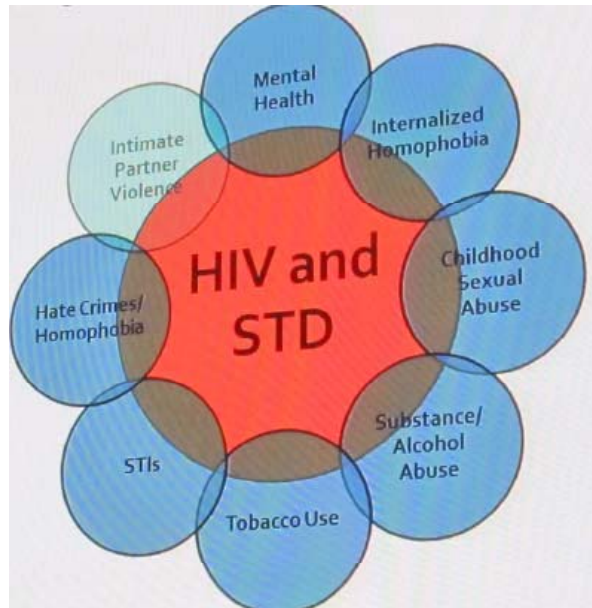
Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual a Catalunya
EMIS Spain 2010

sindèmies i determinants estructurals (i.e. estigma i vulnerabilitat social)

Arch Sex Behav (2011) 40:189–199
DOI 10.1007/s10508-009-9573-8

ORIGINAL PAPER

Moderators of the Relationship Between Internalized Homophobia and Risky Sexual Behavior in Men Who Have Sex with Men: A Meta-Analysis

Michael E. Newcomb · Brian Mustanski

Study	Type of publication	Year of collection	N	Mean age	Measure IH	Measure risky sex	Statistic reported	Effect size (ES)
Kalichman-West and Szymanski (2000)	Journal	2000	209	36.70	IHNI	Unprotected anal + vaginal sex	$r = -.02$	-.02
Preston et al. (2007)	Journal	2004	414	40.00	RHAI	Unprotected anal sex	$r = -.03$	-.03
Sevens (2006)	Dissertation	2005	40	33.38	Ross and Rousier (1996)	Unprotected anal sex	$r = -.01$ (reversed)	.01
Dew and Cheney (2005)	Journal	2005	510	36.10	NHAI	CSBI	$F(3, 510) = 40.02$	.27
Garofalo and Mustanski (2005)	Unpublished data	2005	310	20.16	RHAI	Unprotected anal sex	$r = .08$ (reversed)	-.08
Dodley et al. (2004)	Journal	2004	154	18.04	Wright, Dye, Jiles, and Marcello (1999)	Unprotected anal sex	$r = -.06$	-.06
Preston et al. (2004)	Journal	2004	99	37.80	RHAI	Unprotected sex with nonreciprocal partners + multiple sex partners	$r = .21$ (reversed)	-.21
White (2004)	Dissertation	2003	185	21.50	Ross and Rousier (1996)	Frequency of condom use	$r = -.15$ (reversed)	.15
Farnsworth (2003)	Dissertation	2003	130	40.00	MAGI	Unprotected sexual bc.	0	0
Higgins (2002)	Unpublished data	2002	26	47.50	ATGL	Unprotected sexual bc.	$r = .19$	.19
Ross et al. (2001)	Journal	1994	80	18.30	NHAI	SEIRAS-Y	$r = .08$ (reversed)	-.08
Ratti et al. (2000)	Journal	1996	98	34.00	NHAI	Unprotected anal sex	$r = .28$	.28
Meyer and Dean (1995)	Journal	1990	174	21.00	IHP	Unprotected anal sex	$t = 5.58$	.10
Sabo et al. (1995)	Journal	1991	282	32.16	Gay acculturation	Frequency of condom use	$\chi^2 = 53.88$	.44
Shello (1994)	Book chapter	1990	54	32.00	NHAI	Unprotected anal, vaginal, and oral sex	$t = -.12$	-.02
Goldberg (1989)	Dissertation	1988	72	36.10	NHAI	Unprotected sexual bc.	$r = -.3$	.30

IHNI Internalized homogeneity inventory, RHAI Revised homosexual attitudes inventory, NHAI Nungesser homosexual attitudes inventory, MAGI Multiaxial gay men's inventory, ATGL Attitudes toward gays and lesbians, IHP Internalized homophobia scale, CSBI Compulsive sexual behavior inventory, SEIRAS-Y Sexual risk assessment schedule-youth

MESURES BÀSICAS DE PREVENCIÓ I CONTROL DE LES ITS/VIH

- 1.- Prevenció primària (promoció de la salut sexual, promoció del preservatiu i intervencions conductuals, vacuna per HBV, HAV i HPV)
- 2.- Sistemes de vigilància i alerta de brots.
- 3.- Polítiques de cribratge (diagnòstic, consell i tractament precoç).
- 4.- Adequació de les proves diagnòstiques
- 5.- Adequació dels tractaments (resistències del gonococ, ...)
- 6.- Estudi de contactes efectius.

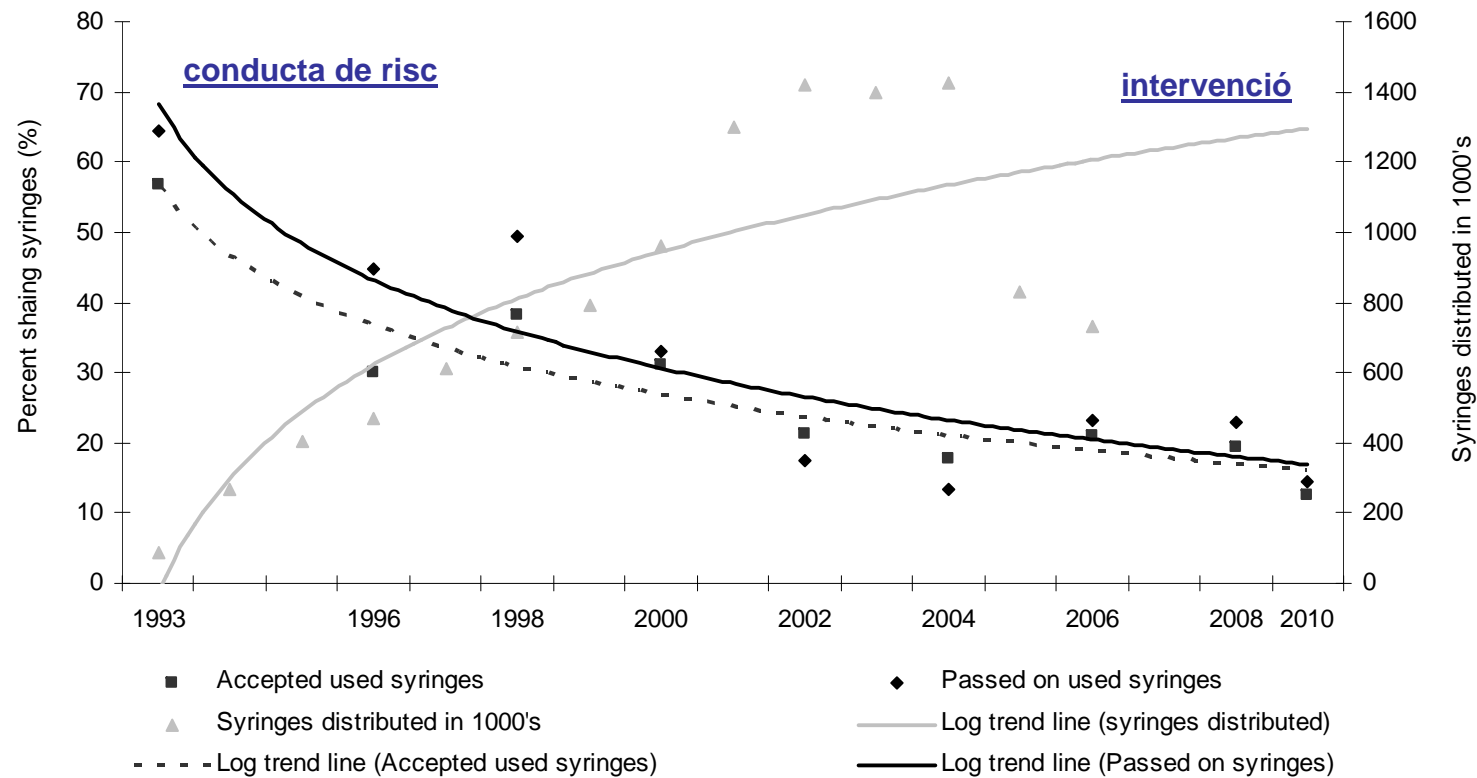

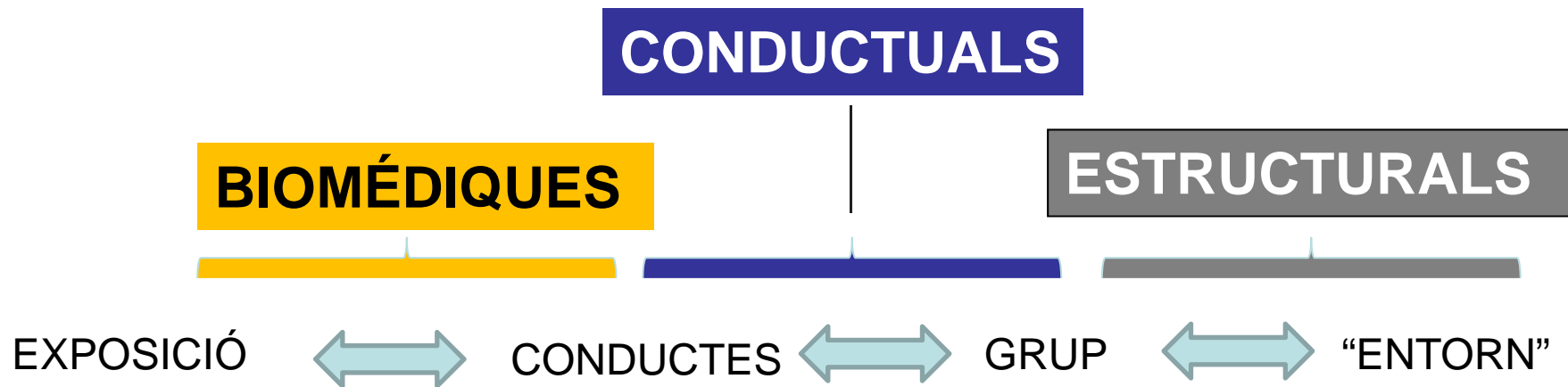
Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

Figure 4. Changes in the prevalence of syringe sharing and number of sterile syringes distributed in Catalonia. IDU 1993-2010

INTERVENCIONS PREVENTIVES MULTINIVELL

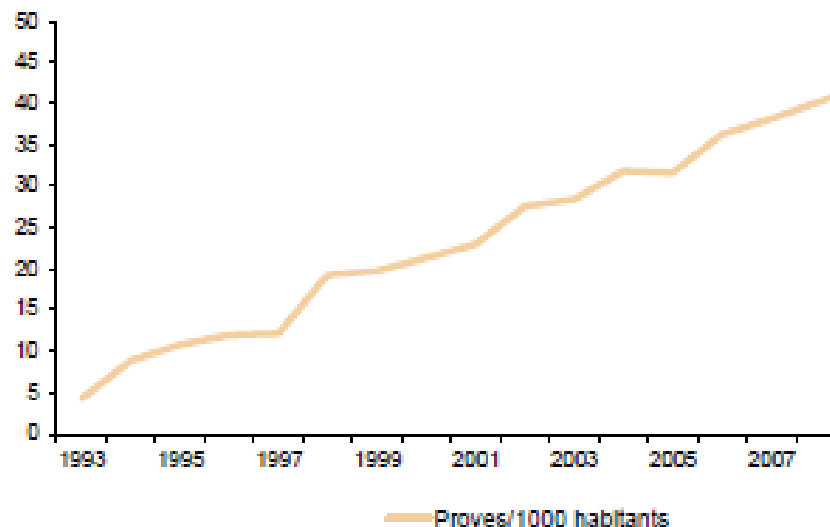

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

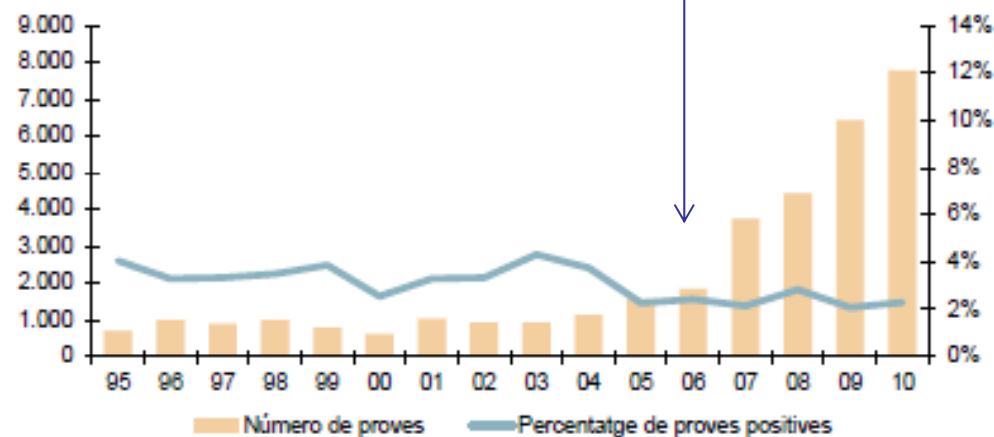
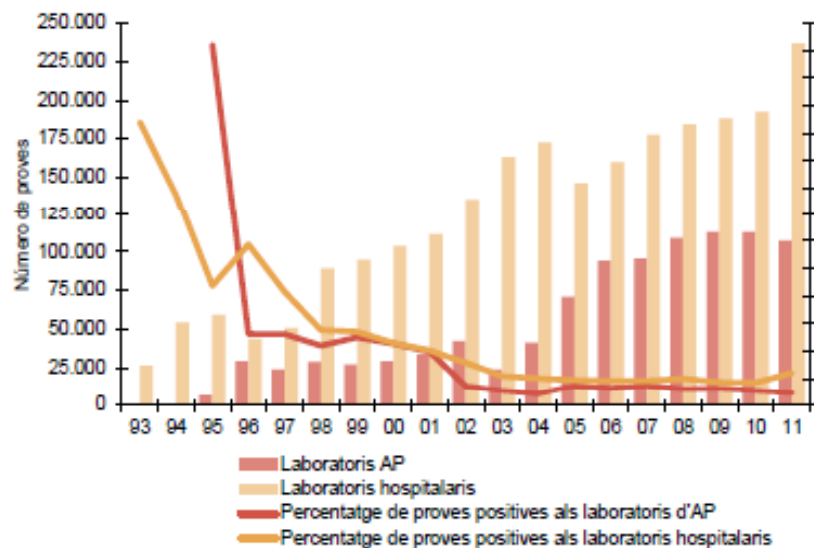
Figura 33. Evolució de la taxa de proves de VIH per 1.000 habitants.

ORIGINAL RESEARCH ARTICLE

Impact of the introduction of rapid HIV testing in the Voluntary Counseling and Testing sites network of Catalonia, Spain

L Fernández BSc PhD[†], B Rifà BSc[‡], F Pujol[§], J Becerra BSocWork^{**}, M Pérez BA BSocWork^{††},
M Meroño BPsychol^{‡‡}, K Zaragoza BSocWork^{§§}, A Rafel BSocWork^{***}, O Díaz BA BSocWork^{†††},
A Avellaneda BA RN^{†††}, M J Casado BA MPH^{*}, A Giménez MD MPH[‡] and J Casabona MD MPH^{†§§§}

Resultats dels programes de cribratge a Catalunya

Prevalença de VIH

Saunes 9 %

Xarxa comunitària 2.9%

Xarxa assistencial 1.5 %

Farmàcies 0.9 %

Actualment la xarxa està diagnosticant el 23 % del total de diagnòstics que es fan a Catalunya

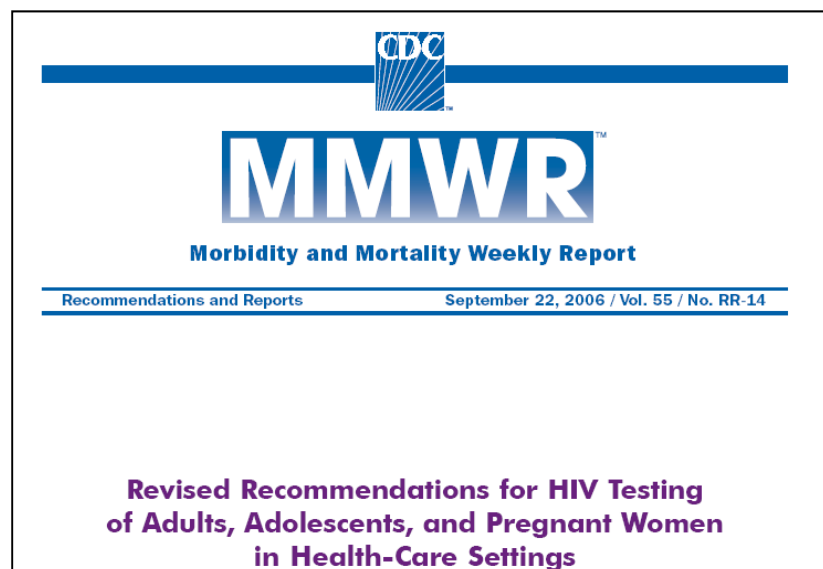

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

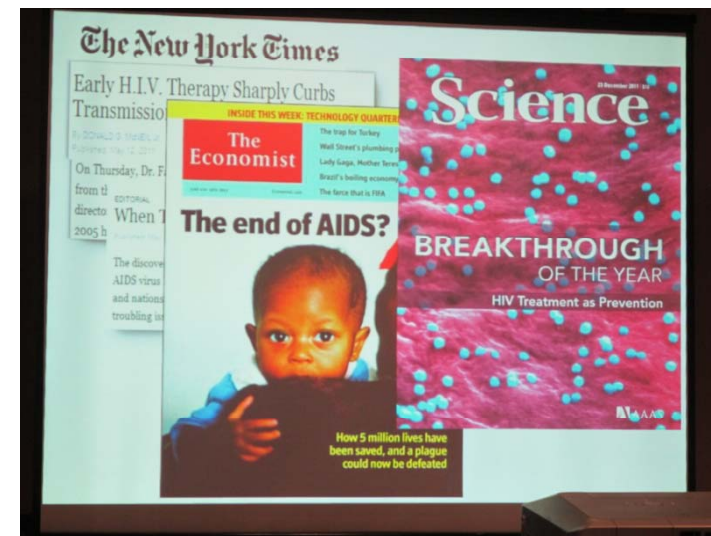
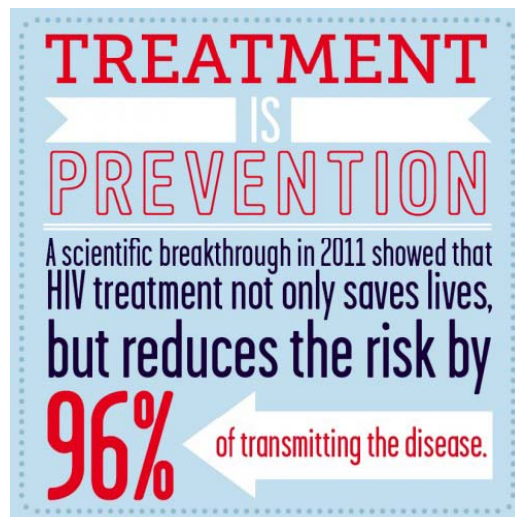
risc de transmissió

quantitat de virus

diagnòstic i tractament

“ els ARV són més eficaços que el preservatiu ! ”

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

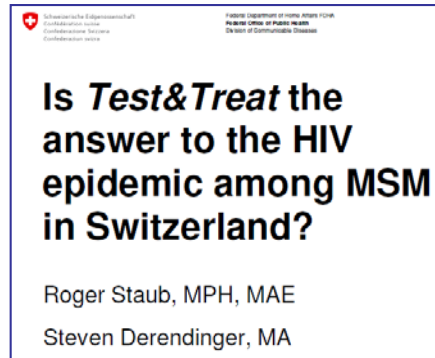
Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

ASPECTES CONDUCTUALS INDIVIDUALS I PROGRAMÀTICS

Expansion of HAART Coverage Is Associated with Sustained Decreases in HIV/AIDS Morbidity, Mortality and HIV Transmission: The “HIV Treatment as Prevention” Experience in a Canadian Setting

Julio S.G. Montaner^{1,2*}, Viviane D. Lima^{1,2}, P. Richard Harrigan^{1,2}, Lillian Lourenço¹, Benita Yip¹, Bohdan Nosyk^{1,3}, Evan Wood^{1,2}, Thomas Kerr^{1,2}, Kate Shannon^{1,2}, David Moore^{1,2}, Robert S. Hogg^{1,3}, Rolando Barrios^{1,5}, Mark Gilbert⁴, Mel Krajden⁴, Reka Gustafson⁵, Patricia Daly⁵, Perry Kendall⁶

Because the HIV epidemic among MSM is driven by transmissions that happen during PHI within networks of parallel sex relationships – « test & treat » is NOT the answer!

T&T is no primary prevention!

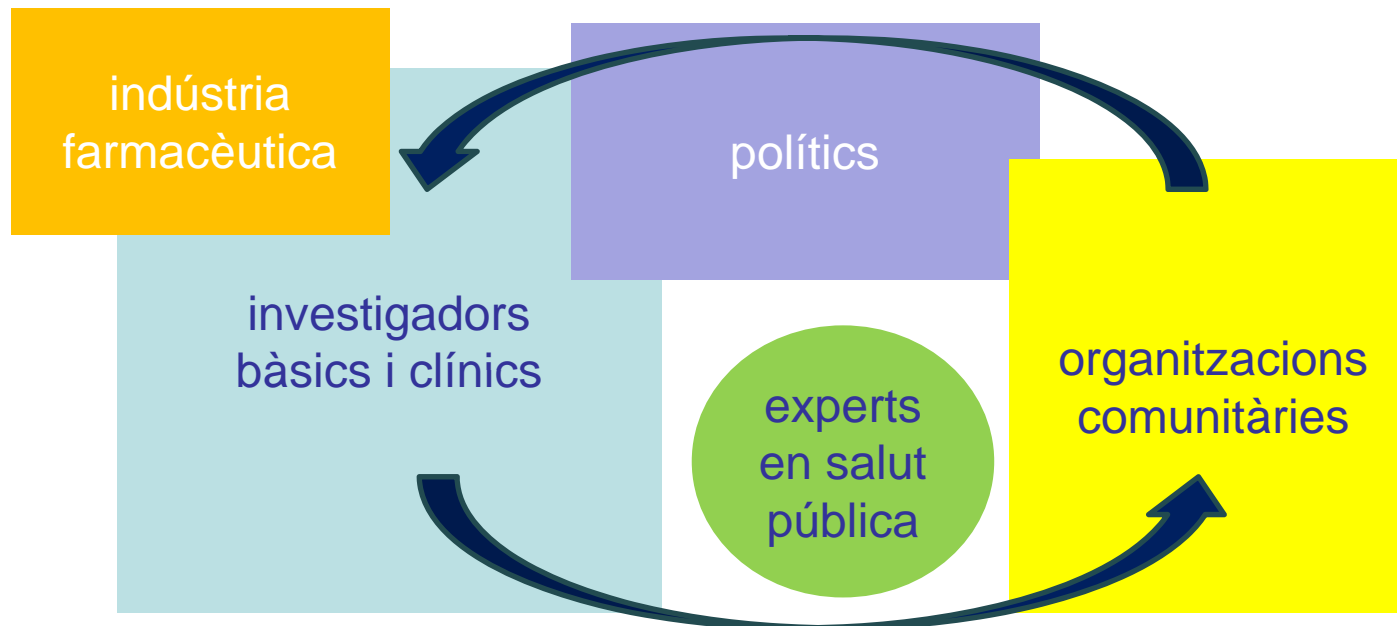
Is *Test&Treat* this answer to the HIV epidemic among MSM in Switzerland?
Roger Staub, Steven Derendinger
20 Mars 2012

xarxes socials i noves tecnologies ... també
una eina per intervencions preventives

LA CONSTRUCCIÓN DEL DISCURS PÚBLIC EN VIH/SIDA

tothom no te el mateix risc d'adquirir el VIH, sense identificar els col·lectius més vulnerables i a més risc i els seus determinants d'adquisició, no podrem ni dissenyar intervencions preventives efectives, ni prioritzar correctament els recursos.

a Catalunya el VIH mai no serà un problema de la població heterosexual “general”, en canvi moltes de les ITS poden fàcilment ser un problema rellevant en els joves

al nostre context, en salut pública, **no s'hauria de parlar mai del VIH/SIDA, sense fer-ho també de la resta d'ITS**, menys mediàtiques, però amb un important impacte sobre la càrrega de malaltia, prevenibles i la majoria curables amb tractaments molt barats.

Les conductes individuals certament
mediatitzen l'exposició i per tant el risc

si volem tenir una resposta efectiva, hem d'aprendre a gestionar aquestes
dues realitats de forma respectuosa, tant amb l'evidència científica, com
amb els drets sexuals

Segons com es parla de les conductes
individuals, s'indueix a l'estigmatització i
per tant a l'allunyament dels serveis
socials i sanitaris

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

no tenim -ni tindrem a mig termini- cap vareta màgica (vacuna preventiva)
la prevenció és MOLT més que informació i sensibilització,
cal fer tot el què sabem que funciona una mica, de la forma més efectiva que podem.

cal dissenyar **intervencions multinivell** en les quals els serveis -especialment els més propers a la comunitat- hi juguin un paper clau.

és imprescindible diferenciar les recomanacions de pràctica clínica (efecte individual) dels missatges de prevenció i de salut pública (impacte poblacional).

exigir, valorar i utilitzar la recerca aplicada en la pràctica de la salut pública -tal i com es fa amb la recerca bàsica i la pràctica clínica - per dissenyar i avaluar **intervencions preventives adequades i proporcionades** a l'escenari epidemiològic local

assegurar el manteniment dels **sistemes d'informació actuals per avaluar i monitorar** l'epidèmia i la resposta

exigir, valorar i utilitzar la recerca aplicada en la pràctica de la salut pública -tal i com es fa amb la recerca bàsica i la pràctica clínica - per dissenyar i avaluar **intervencions preventives adequades i proporcionades** a l'escenari epidemiològic local

assegurar el manteniment dels **sistemes d'informació actuals per avaluar i monitorar** l'epidèmia i la resposta

Mercès

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya